

9

การขาดแคลนน้ำ

จัดทำโดย แผนงานวิจัยและพัฒนานโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพ และระบบการประเมินผลกระทบทางสุขภาพ

ปี 2548 เกิดปัญหาน้ำ ทั้งน้ำท่วมในภาคเหนือ และภาคใต้ และปัญหาการขาดแคลนน้ำ ในภาคตะวันออก

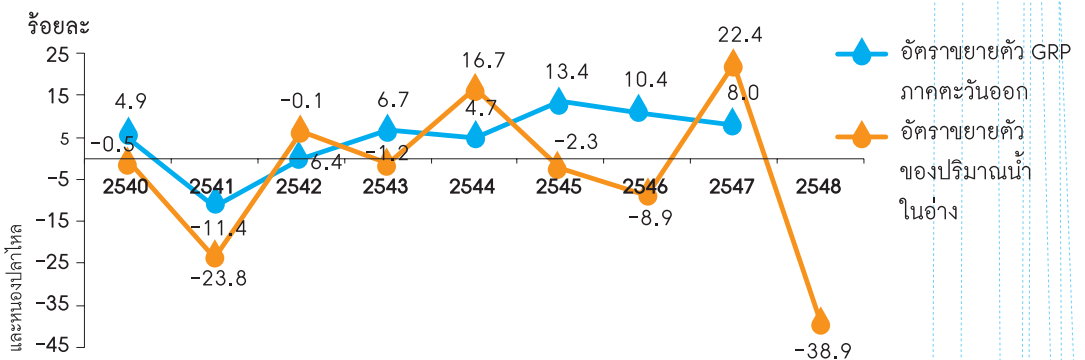
“ ถ้าจัดการโดยมุ่งหาแหล่งน้ำเพียงอย่างเดียว โดยไม่สนใจ ความต้องการใช้น้ำที่เพิ่มขึ้นอย่างไม่สิ้นสุดและไม่คำนึงถึง ศักยภาพทางธรรมชาติ ก็เป็นไปได้สูงกว่า ประเทศไทยกำลัง ก้าวไปเผชิญหน้ากับปัญหาการขาดแคลนน้ำที่รุนแรงขึ้น ”

หากจะพิจารณาสถานการณ์ขาดแคลนน้ำต้องทำความเข้าใจ 2 ด้าน ทั้งปริมาณ น้ำต้นทุนและความต้องการใช้น้ำ ปริมาณน้ำฝนเป็นดัชนีสำคัญที่สะท้อนต้นทุนน้ำ ภายในประเทศ แต่ในช่วง 50 ปีที่ผ่านมาปริมาณน้ำฝนมีแนวโน้มลดลง ประกอบ กับการเกิดฝนทิ้งช่วง ภาครัฐจึงแก้ปัญหาโดยใช้ปฏิบัติการฝนเทียมอย่างเข้มข้น เฉพาะปี 2548 เพียงปีเดียวมีการทำฝนหลวงทั้งหมด 3,118 ครั้ง เพิ่มขึ้น 2.5 เท่า จากปี 2539 ในขณะที่ความต้องการใช้น้ำในปี 2549 จะเพิ่มขึ้นร้อยละ 15 จากปี 2539 นั่นทำให้ประเทศไทยอาจต้องขาดแคลนน้ำมากถึง 12,560 ล้าน ลบ.ม.

ภาคตะวันออกเป็นตัวอย่างที่ชัดเจนของสภาวะขาดแคลนน้ำซึ่งนำไปสู่ปัญหา ความขัดแย้งในสังคม ด้วยอัตราการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคตะวันออกในปี 2546 ที่เพิ่มขึ้นร้อยละ 10.4 ขณะที่ปริมาณน้ำในเขื่อนบางพระและหนองปลาไหลกลับตลกลบถึงร้อยละ 8.9 จากปี 2540 รัฐบาลจึงคิดจะผันน้ำจากลุ่มน้ำอื่น ที่อยู่ใกล้เคียงเข้ามาบรรเทาปัญหา แต่ก็ต้องเจอการประท้วงของประชาชน เพราะ พื้นที่นั้นก็ประสบปัญหาขาดแคลนน้ำเช่นกัน

เมื่อความต้องการใช้น้ำไม่มีที่ท่าจะลดลงมีแต่จะเพิ่มมากขึ้น รัฐบาลจึงต้องหา ทางจัดการปัญหาการขาดแคลนน้ำรวมถึงการจัดสรรน้ำแก่พื้นที่ต่างๆ อย่างเป็นธรรม และเพิ่มประสิทธิภาพการกักเก็บน้ำให้ได้มากที่สุด โจทย์เหล่านี้เป็นสิ่งที่ยาก แต่ก็ จำเป็นต้องทำเพื่อเตรียมรับมือกับวิกฤตน้ำที่นับวันจะรุนแรงขึ้นในปีต่อๆ ไป

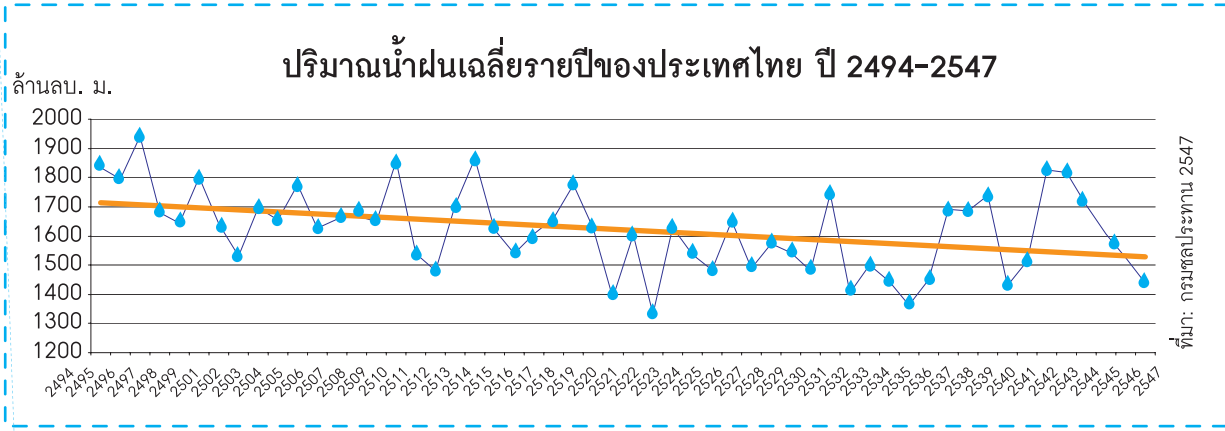
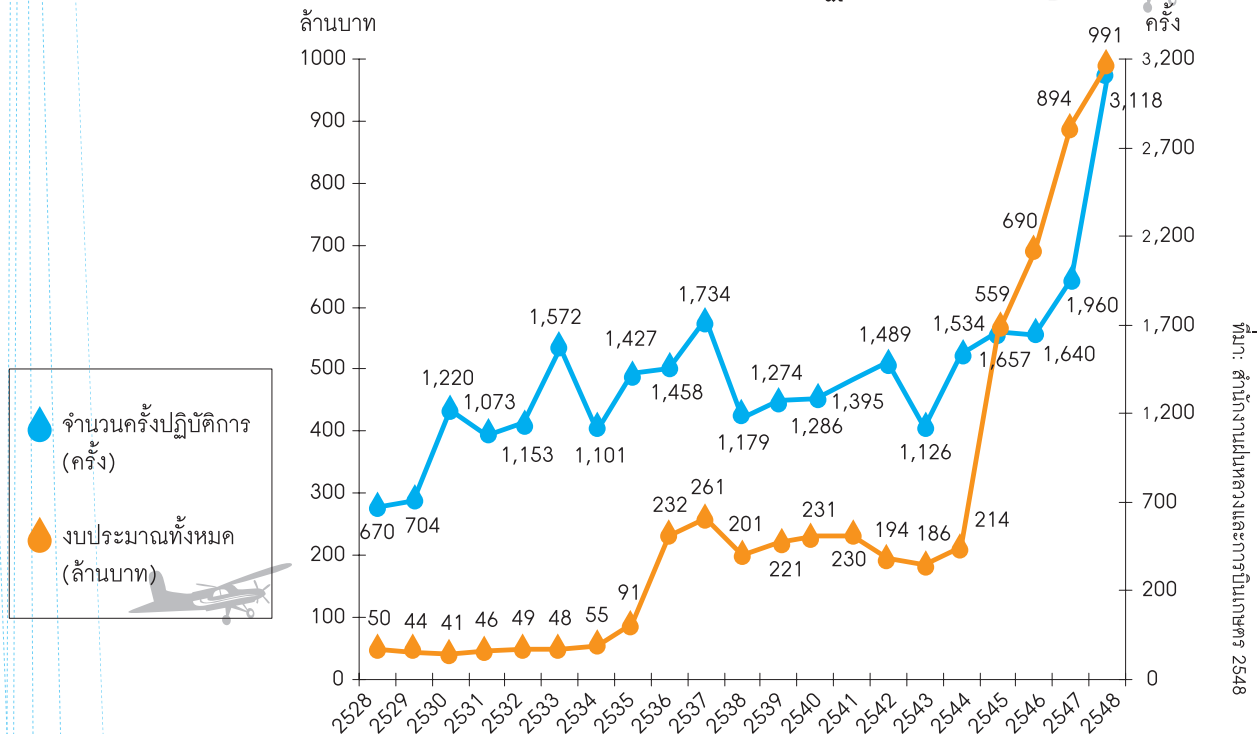
แนวโน้มการขยายตัวระหว่างมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวม ภาคตะวันออกและปริมาณน้ำในอ่าง ที่นำมาใช้งานได้

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ 2548, กรมชลประทาน 2548
หมายเหตุ: ปริมาณน้ำในอ่างเก็บน้ำบางพระ และหนองปลาไหล

งบประมาณและจำนวนครั้งปฏิบัติการฝนหลวง

ปริมาณความต้องการน้ำใช้จำแนกตามลุ่มน้ำในปี 2539 และ 2549

ลุ่มน้ำ	ปริมาณความต้องการใช้น้ำ		%	การขาดแคลนน้ำ		%
	ล้าน ลบ.ม. ต่อปี			ล้าน ลบ.ม. ต่อปี		
	2539	2549		2539	2549	
ลุ่มน้ำภาคเหนือ	10,655	13,065	22.6	1,408	2,792	98.3
ลุ่มน้ำภาคกลาง	45,613	47,336	3.7	2,179	3,089	41.8
ลุ่มน้ำภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	8,409	11,814	40.5	1,003	2,637	162.9
ลุ่มน้ำภาคตะวันออก	4,761	5,935	24.6	591	756	27.9
ลุ่มน้ำภาคใต้	6,282	9,345	48.7	1,132	3,286	190.3
รวม	75,720	87,495	15.5	6,313	12,560	98.9

ที่มา: กรมทรัพยากรน้ำ 2547